

IF4TM

Извештај мапирања на Државном универзитету у Новом Пазару

Project Acronym:	IF4TM
Project full title:	Institutional framework for development of the third mission of universities in Serbia
Project No:	561655-EPP-1-2015-1-RS-EPPKA2-CBHE-SP
Funding Scheme:	ERASMUS+
Coordinator:	UKG – University of Kragujevac
Project start date:	October 15, 2015
Project duration:	36 months

Abstract	The results of the mapping of CE and LLL activities within the Act4.4

КОНТРОЛНИ ЛИСТ ДОКУМЕНТА

Title of Document:	Report on mapping of CE activities - SUNP
Work Package:	WP4 – Defining integrative university approach in continuing education dimension
Last version date:	19/06/2017
Status :	Draft/Final
Document Version:	v.05
File Name	Report on mapping of CE activities _v1.docx
Number of Pages	
Dissemination Level	Public

ВЕРЗИЈЕ И ИСТОРИЈА УНОСА

Version	Date	Revision Description	Partner responsible
v.01	11/04/2017	First draft version	Žarko Gavrilović (UKG)
v.02	06/06/2017	Additional inputs	Jelena Jevtovic (UKG)
v.03	07/06/2017	Additional inputs	Jelena Jevtovic (UKG)
v.04	16/06/2017	Additional inputs	Jelena Jevtovic (UKG)
v.05	19/06/2017	Additional inputs	Jelena Jevtovic (UKG)

САДРЖАЈ

КОНТРОЛНИ ЛИСТ ДОКУМЕНТА.....	2
ВЕРЗИЈЕ И ИСТОРИЈА УНОСА	2
САДРЖАЈ.....	3
ТАБЕЛЕ.....	4
ГРАФИКОНИ	4
ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА	5
РЕЗИМЕ.....	6

ТАБЕЛЕ

Табела 1: Преглед прикупљених упитника	7
Табела 2: Приказ програма континуираног образовања у школској 2015/2016 години	11
Табела 3: Приказ тренутно доступних програма континуираног образовања	11

ГРАФИКОНИ

Графикон 1: Да ли се на Вашој институцији реализује континуирано образовање	8
Графикон 2: Који општи акти уређују имплементацију континуираног образовања	9
Графикон 3: Да ли су континуирано образовање и целоживотно учење део мисије Ваше институције?	10
Графикон 4: Да ли Ваша установа реализује програме континуираног образовања	10
Графикон 4: Начин на који су развијени програми континуираног образовања	12
Графикон 5: Начин финансирања програма континуираног образовања?	13
Графикон 6: Начини реализације понуђених курсева	13
Графикон 7: Подаци о врсти сертификата који се додељују након реализованог програма	14
Графикон 8: Да ли постоји посебан правни акти којим се регулише управљање интелектуалном својином	15
Графикон 9: Да ли су области интелектуалне својине укључене у студијске програме	15
Графикон 10: Начин стицања знања из области интелектуалне својине	16
Графикон 11: Да ли област предузетништва укључена у студијске програме	17
Графикон 12: Начин стицања знања из области предузетништва	18
Графикон 11: Начин стицања компетенција	19
Графикон 14: Структура испитаних - Звање	20
Графикон 15: Структура испитаних - Звање	21
Графикон 16: Педагошко искуство наставног особља	21
Графикон 17: Број наставника којима је понуђено да предају у неким од програма континуираног образовања	22
Графикон 18: Приказ активних и неактивних програма	25
Графикон 19: Разлози за недовољно укључење у програме континуираног образовања	26
Графикон 20: Да ли Ваша институција нуди неку врсту подстицаја за предаваче	27
Графикон 21: Облици реализације програма	27
Графикон 22: Период реализације програма	28
Графикон 23: Период реализације програма	28
Графикон 24: Да ли су курсеви корисни и за редовне студенте	29
Графикон 25: Да ли планирате да реализујете нове курсеве	31
Графикон 26: Да ли бисте увели област интелектуалне својине као део студијског програма или као засебан курс	33
Графикон 27: Како бисте увели област интелектуалне својине	34
Графикон 28: Да ли Вам је потребан додатни материјал за предавања у овој области	34

Графикон 29: Да ли бисте увели област предузетништва на вашој високошколској установи	35
Графикон 30: Како бисте увели област предузетништва.....	35
Графикон 31: Да ли Вам је потребан додатни материјал за предавања у овој области	36

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

РЕЗИМЕ

Мапирање активности континуираног образовања и целоживотног учења на високошколским институцијама у Србији је један од резултата активности 4.1 Дефинисање интегративног универзитетског приступа у континуираном образовању (*Defining integrative university approach in continuing education dimension*) у оквиру Еразмус+ пројекта „Институционални оквир за развој треће мисије на универзитетима у Србији“, финансираног од стране Европске комисије.

Мапирање чији ће резултати бити приказани у овом извештају реализовано је на седам високошколских институција у Србији, међу којима су:

- Универзитет у Крагујевцу
- Универзитет у Београду
- Универзитет у Новом Саду
- Универзитет у Нишу
- Државни универзитет у Новом Пазару
- Београдски Метрополитан универзитет
- Висока техничка школа струковних студија Зрењанин

За потребе мапирања, коришћена су два *online* упитника који су развили чланови Радне групе 3 уз координацију Универзитета у Крагујевцу, и то:

- Упитник за управе високошколских институција ([Упитник#1](#))
- Упитник за професоре, сараднике и истраживаче ([Упитник#2](#))

Упитник#1 садржи сет питања за представнике управе високошколских институција везано за институционални оквир којим су регулисане активности континуираног образовања и целоживотног учења.

Упитник#2 садржи сет питања за професоре, истраживаче и сараднике на високошколским институцијама и за циљ има мапирање горепомених активности у које су они укључени, дефинисање обима ангажовања индивидуалних предавача као и препоруке за увођење нових облика континуираног образовања или целоживотног учења.

Упитници су дистрибуирани на свих седам високошколских институција учесница ИФ4ТМ пројекта чијим је ректорима/директору упућено и званично Позивно писмо председника Радне групе 3 за учешће у истраживању актуелне понуде и могућности континуираног образовања.

Резултати мапирања

У оквиру мапирања, прикупљено је укупно 35 Упитника#1 које су попунили представници управа факултета/универзитета, као и 705 Упитника#2 које су попунили професори, истраживачи и сарадници високошколских установа и факултета/института/департамана у њиховом саставу.

За потребе обраде прикупљених података пројектни тим Универзитета у Крагујевцу је развио одговарајуће *excel* табеле са свим резултатима мапирања, као и индивидуалне табеле за сваку од високошколских институција са одговарајућим графичким приказима добијених резултата.

Резултати статистичке и квалитативне анализе података добијених коришћењем упитника дати су у овом извештају, засебно за сваку од седам високошколских институција. На основу резултата, дат је сет препорука за унапређење области континуираног образовања, како на институционалном нивоу, тако и на нивоу самих предавача и креатора оваквих програма.

Табела 1: Преглед прикупљених упитника

	Упитник#1	Упитник#2
Универзитет у Крагујевцу	11	375
Универзитет у Београду	9	50
Универзитет у Новом Саду	7	97
Универзитет у Нишу	6	84
Државни универзитет у Новом Пазару	1	44
Висока техничка школа струковних студија Зрењанин	1	21
Београдски Метрополитан универзитет	0	34
Укупно	35	705

Comment [VM1]: Azurirati tabelu

Comment [JJ2]: Tabela azurirana u skladu sa najnovijim podacima

Државни универзитет у Новом Пазару

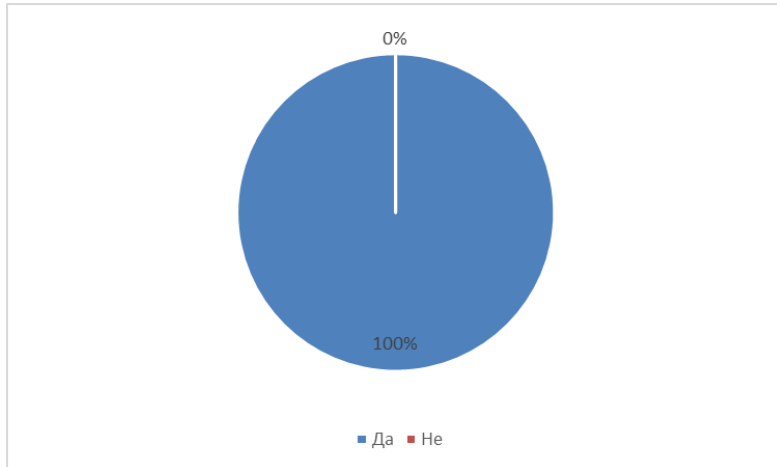
На Државном универзитеу у Новом Пазару званични Позив за учешће у мапирању активности континуираног образовања упућен је на разматрање ректорату универзитета с обзором на интегрисану организацију самог универзитета. Од ректората упитници су даље дистрибуирани департманима универзитета.

Резултати Упитника#1

Упитник за представнике високошколских институција за ДУНП је одговор припремила и доставила служба ректората ДУНП.

На основу прикупљених података, урађена је анализа стања димензије континуираног образовања на Државном универзитету у Новом Пазару. Преглед резултата дат је у односу на појединачна питања из Упитника#1.

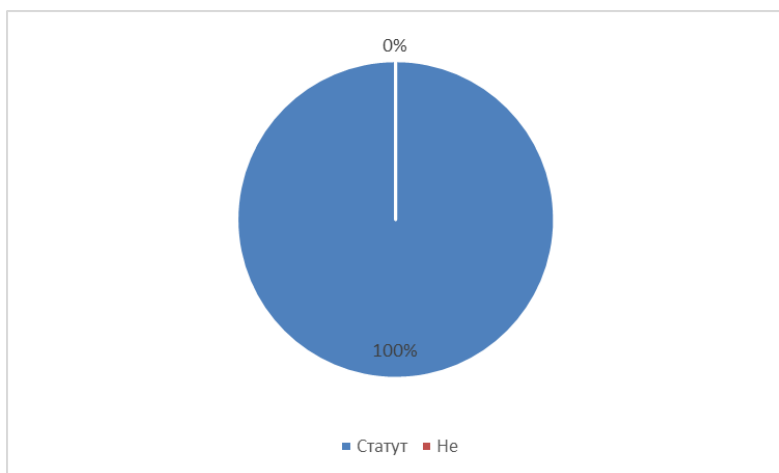
Питање бр.1 – Да ли се на Вашој институцији реализује континуирано образовање (према дефиницији датој на почетку упитника)

Графикон 1: Да ли се на Вашој институцији реализује континуирано образовање

На департаманима Државног универзитета у Новом Пазару (према дефиницији датој на почетку Упитника#1) се реализују се програми континуираног образовања.

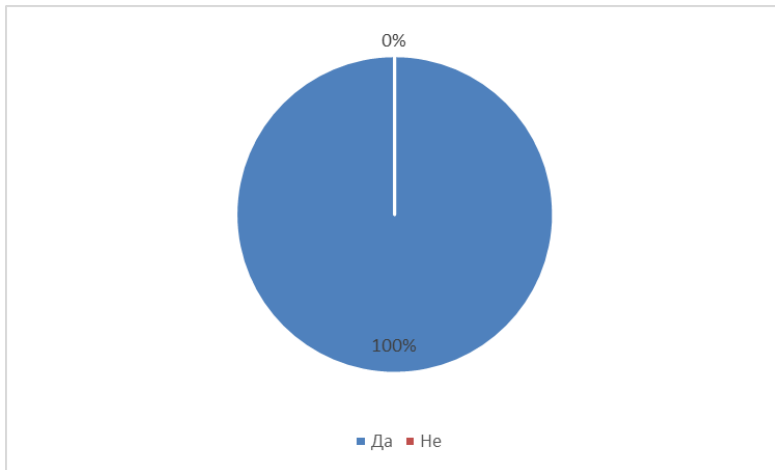
Питање 2 - Који општи акти (стратегије, правилници, итд.) уређују имплементацију континуираног образовања на Вашој институцији?

Графикон 2: Који општи акти уређују имплементацију континуираног образовања

На ДУНП активности на континуираном образовању су регулисани Статутом универзитета као највишим актом институције, којим су дефинисани и други акти као што су: стратегија обезразвоја универзитета, правилници о упису на све нивое студија, правилник о оцењивању и испитима

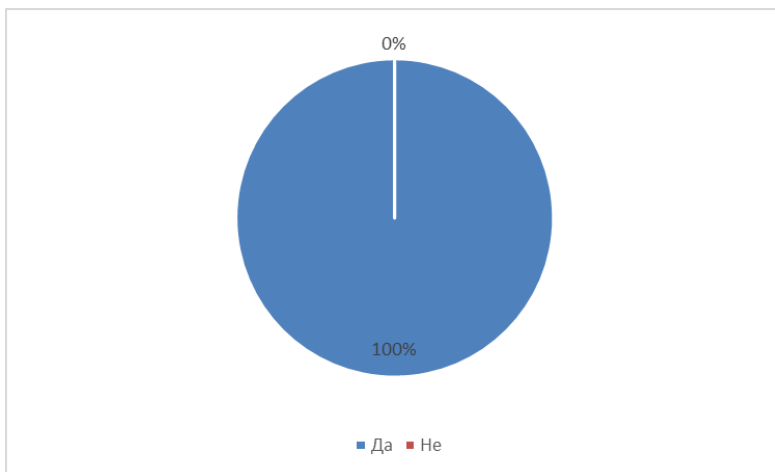
Питање 3 – Да ли су континуирано образовање и целоживотно учење део мисије Ваше институције?

Графикон 3: Да ли су континуирано образовање и целоживотно учење део мисије Ваше институције?

Континуирано образовање и целоживотно учење су саставни део мисије Државног универзитета у Новом Пазару

Питање 4 – Да ли Ваша установа реализује програме континуираног образовања и које

Графикон 4: Да ли Ваша установа реализује програме континуираног образовања

У оквиру ове секције упитника, прикупљени су подаци о конкретним програмима континуираног образовања који су реализовани на департамента ДУНП на нивоу институције у протеклој школској години 2015/2016 (наспрам програма који реализују индивидуално професори и истраживачи).

Табела 2: Приказ програма континуираног образовања у школској 2015/2016 години

Назив програма	Број часова	Број полазника
Statistika i statistički programi	32	30
Master menadžer u visokom obrazovanju	450	21
Program stručnog usavršavanja zaposlenih u obrazovanju	288	540
Specijalizovani kurs iz primenjene hemije i tehnologije za stručnjake iz Egipta	60	5
Obuka radnika Radio i televizija o savremenim studijskim tehnikama	120	26

Према достављеним подацима, већина департмана је у току школске 2015/2016 године спроводила одређене врсте активности у оквиру континуираног образовања, мада је евидентан мали број оваквих програма.

С друге стране, недостатак ових облика активности може се допунити листом обука, тренинга и радионица које на овим институцијама реализују појединци (професори, истраживачи, сарадници) а које до сада нису подигнуте на институционални ниво. Ове обуке биће детаљније обрађене у делу извештаја који се односи на Упитник#2.

Питање 5 – Програми који се нуде у оквиру континуираног образовања

Програми који су тренутно доступни у оквиру континуираног образовања приказани су у табели испод.

Табела 3: Приказ тренутно доступних програма континуираног образовања

Назив програма	Број часова	Број полазника
Образовање професора стручних предмета	450	28
Operativni trener u sportu	240	15

Питање 6 – Како су настали ови програми

Један од важних сегмената приликом испитивања тренутне понуде активности континуираног образовања, врло је важно дефинисати одакле потиче иницијатива за развој и имплементацију оваквих програма.

Графикон 5: Начин на који су развијени програми континуираног образовања

Према прикупљеним подацима, статистички највећи број програма се уводи на иницијативу послодавца.

Са једне стране, у складу са стратегијом развоја неке институције послодавци уводе и предлажу оне програме усавршавања/образовања који имају за циљ да подрже такав правац развоја и развој капацитета запослених као и оних програма који су неопходни за развој заједнице.

Поред овога имамо изванредан број програма који су настали као резултат неког од међународних пројеката, што је дефинитивно једна од могућности коју треба искористити у будућности, с обзиром да су на тај начин обезбеђена финансијска средства за њихов развој и реализацију. Оно што треба узети веома озбиљно у разматрање јесте питање финансијске одрживости ових програма након престанка финансирања из средства донација.

Један од програма је покренут на основу иницијативе приватне фирме из иностранства.

И на крају треба приметити да је веома забрињавајућа чињеница да се ниједан програм континуираног образовања ни на једној од испитаних институција не реализује кроз владине програме. У том смислу треба дати јасан сигнал доносиоцима одлука да се овај сектор појача било кроз већу доступност оваквих програма било кроз привлачење институција да за овакве програме конкуришу.

Питање 7 – Како се финансирају ови програми

Графикон 6: Начин финансирања програма континуираног образовања?

Као што је већ поменуто, финансијска одрживост програма континуираног образовања је веома битан елемент у развоју ове димензије треће мисије.

Графички приказ дат изнад показује на колико институција се користе одређени фондови финансирања.

Најчешћи облик финансирања јесте финансирање од стране самих полазника.

Питање 8 – Начин реализације понуђених курсева

Графикон 7: Начини реализације понуђених курсева

Као што се може видети из графичког приказа, на ДУНП сви курсеви се одржавају на самој институцији.

Иако је учење на даљину и *online* учење постаје тренд у свету, на ДУНП још нема пружања корисницима њихових могућност да обуке и радионице похађају преко интернета (тј. *online*).

Питање 9 – Додела сертификата након реализованог програма

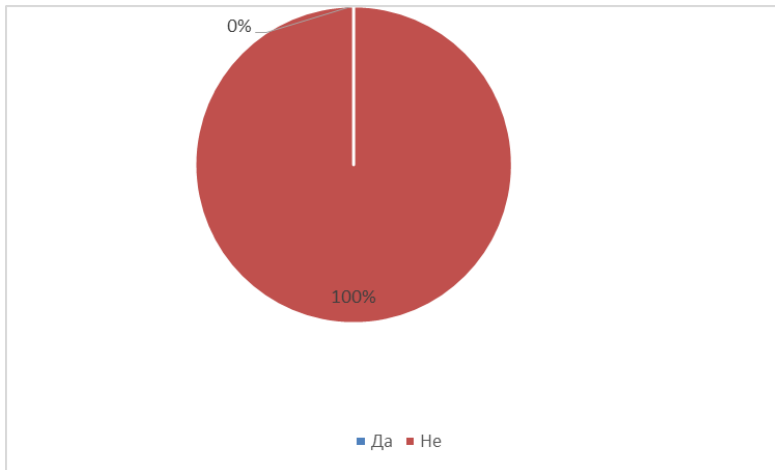
Графикон 8: Подаци о врсти сертификата који се додељују након реализованог програма

На свим програмима након завршетка се додељује нека врста докумената.

На 43% програма се додељују сертификати о учешћу, на 28% сертификат о успешно савладаном програму, а на 29% додељује и сертификат о успешно савладаном програму са исказаним ЕСПБ бодовима.

Посебан део упитника који је универзитетима односио се на правну регулативу и програме обука из области заштите интелектуалне својине

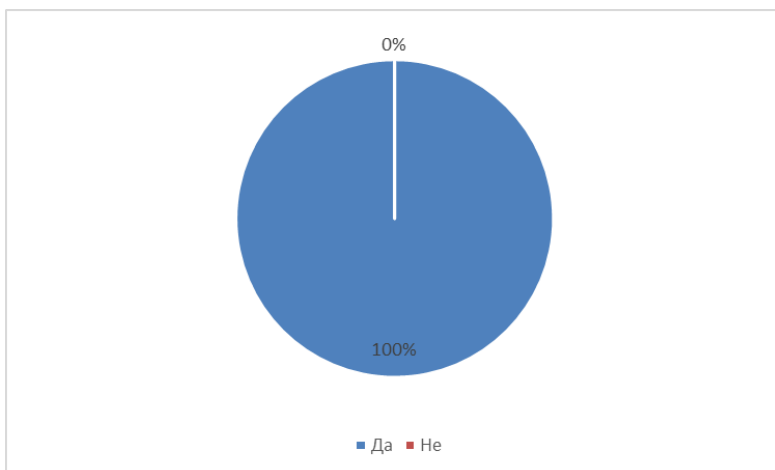
Питање 10 – Да ли постоји посебан правни акт којим се регулише управљање интелектуалном својином насталом на Вашој институцији

Графикон 9: Да ли постоји посебан правни акти којим се регулише управљање интелектуалном својином

Како је на нивоу ДУНП израда правилника о управљању интелектуалном својином у својој завршној фази, очекује се да ће у веома кратком року овај правни оквир бити усвојен. Њиме ће се у знатној мери регулисати питања искоришћавања интелектуалне својине настале на универзитету али и њене заштите.

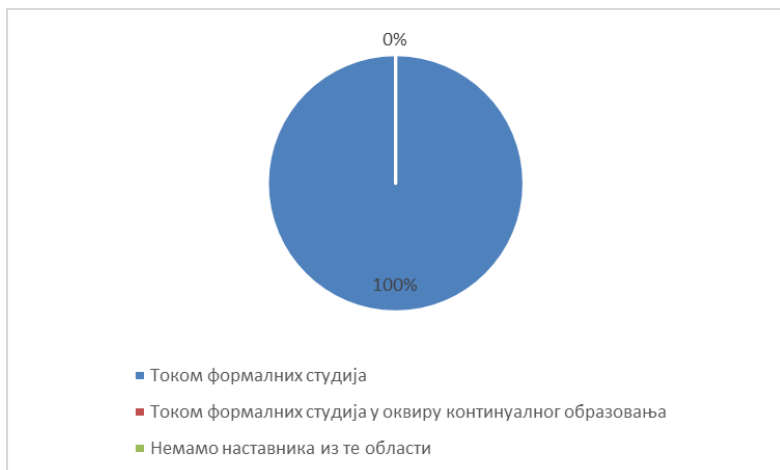
Питање 11 – Да ли су области интелектуалне својине укључене у студијске програме

Графикон 10: Да ли су области интелектуалне својине укључене у студијске програме

НА ДУНП су питања интелектуалне својине укључена у програме у складу са плановима и програмима на појединим департманима.

Питање 11а – Како су ангажовани наставници / предавачи стекли компетенције за предавања у области интелектуалне својине

Предавачи ангажовани на ДУНП су своје компетенције стекли у току формалних студија.

Стога је потребно на институционалном нивоу увести обавезне обуке за предаваче на тему интелектуалне својине како би се повећао број компетентних предавача и како би се подстакли остали који до сада нису уводили ову тему у своја предавања да то и учине у већем броју.

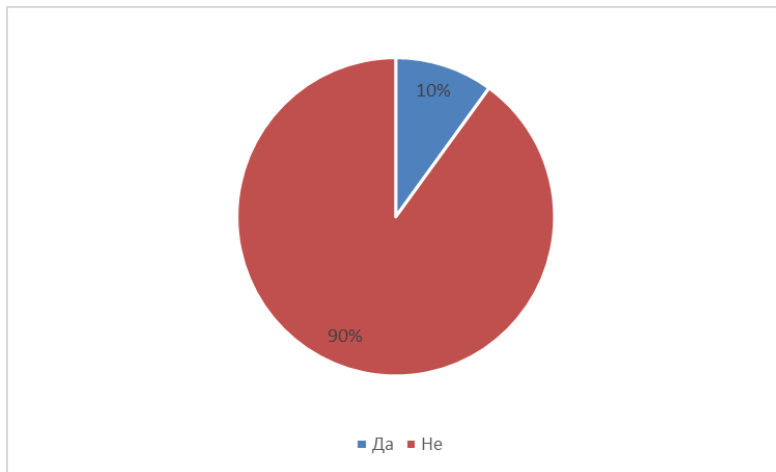
Питање 11б – На који начин је омогућено стицање знања из области интелектуалне својине на Вашој институцији

Графикон 11: Начини стицања знања из области интелектуалне својине

Узевши у обзир да се област интелектуалне својине искључиво предаје у оквиру других студијских програма, департмане би требало подстицати да ову област уведу или као посебан предмет или као део неког већ постојећег предмета.

Питање 12 – Да ли је област предузетништва укључена у студијске програме на Вашој институцији

Графикон 12: Да ли област предузетништва укључена у студијске програме

На два од десет департмана је предузетништво укључено у студијске програме.

Потребно је подићи свест о важности ове теме и предузети одређене кораке за увођење предузетништва и на осталим департанима који немају ову тему укључену у редовне студијске програме.

То се може постићи кроз измене наставног програма, подстицаје за предаваче и професоре, јасном политиком институције, и слично.

Питање 13 – На који начин је омогућено стицање знања из области предузетништва на Вашој институцији

Графикон 13: Начин стицања знања из области предузетништва

На студијским програмима на којима је предузетништво укључено у оквиру курикулума оно се предаје кроз посебне предмете.

Можемо закључити из горе наведених резултата да је предузетништво у већој мери заступљено него област интелектуалне својине иако су у одређеној мери повезани, али то свакако није довољно да би се постигао дугорочни ефекат креирања предузетничког духа младих.

Стога је неопходно увести предузетништво или као нови предмет или га обрадити кроз постојеће предмете и на другим департманима. Да би се то постигло мора постојати консензус на нивоу универзитета о важности ове теме за професионални развој студената и истраживача, као и довољан ниво свести професора и предавача о неопходности изградње ових компетенција студената.

Питање 14 – Како су ангажовани наставници стекли компетенције за предавања у области предузетништва

Графикон 14: Начин стицања компетенција

Наставници ДУНП су своје компетенције у области предузетништва стекли у току формалних студија.

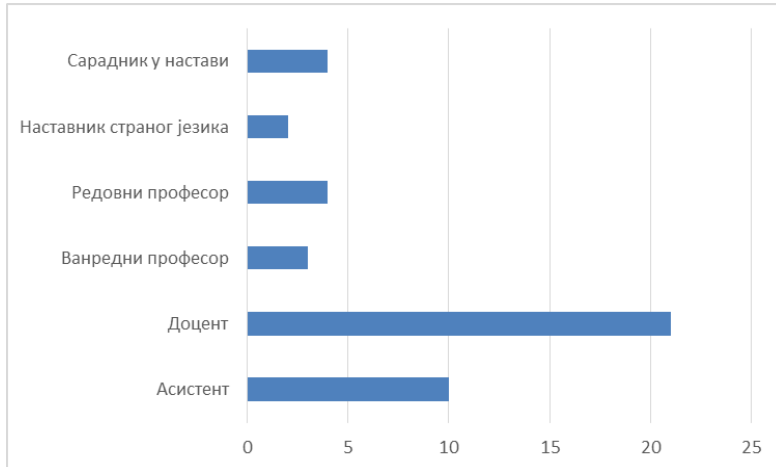
Иако постоје неки облици програма које професори и предавачи могу похађати како би стекли неопходне компетенције, потребно је осмислити посебан програм за сваки од департмана који ће одговарати њиховој специфичној области рада као и мотивисати професоре и предаваче да у том смислу надограде своје капацитете и укључе ову област у своја предавања.

Резултати Упитника#2

Упитник#2 је упућен професорима, предавачима и сарадницима факултета у саставу Универзитета у Крагујевцу.

Прикупљено је укупно 44 упитника, чији су резултати обрађени и анализирани у наредним секцијама овог Извештаја.

На основу информација из прикупљених упитника, добијена је јасна слика о структури наставног особља које је учествовало у мапирању.

Графикон 15: Структура испитаних - Звање

Из графичког приказа обрађених података, може се видети да у структури испитаног наставног особља преовлађује број запослених са звањем доцента, док је нешто мањи број асистената и редовних и ванредних професора. Овакви резултати су и очекивани, с обзиром да су и у структури сваког од факултета ова звања најбројнија и они осликавају структуру самих факултета.

Са друге стране, број прикупљених упитника сведочи о нивоу свести о неопходности овакве врсте мапирања на ДУНП.

Поред структурног приказа наставног особља које је учествовало у мапирању, урађена је и структура анализа области којима се баве.

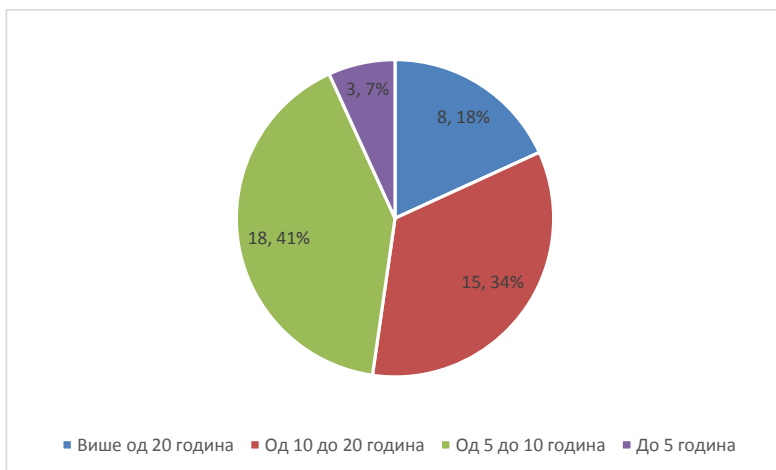

Графикон 16: Структура испитаних - Звање

Као што се може видети из графичког приказа, највећи број припада друштвено-хуманистичким наукама (21), затим техничко-технолошким (14) и природно-математичким наукама (6).

Док се из других области тај број мапираних креће од 1 до 3 запослена на ДУНП.

Обзиром да је ДУНП најмлађи државни универзитет расподела педагошког искуства је очекивана тако да највећи део запослених има између 5 до 10 година искуства и 10 до 20 година искуства.

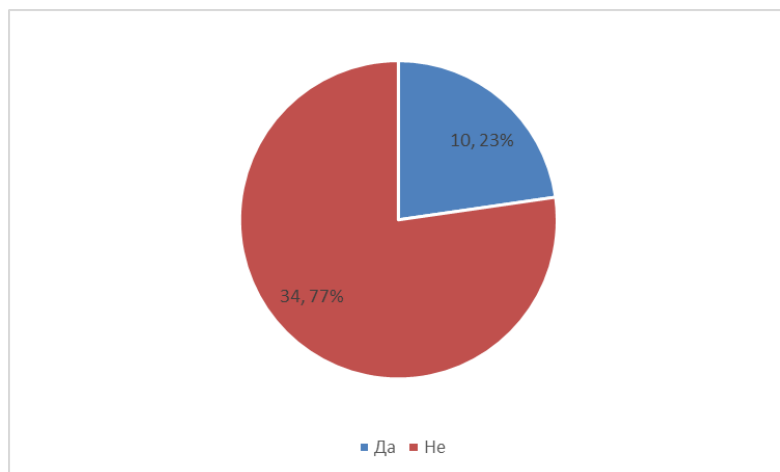

Графикон 17: Педагошко искуство наставног особља

Програми континуираног образовања

У наредним секцијама биће приказани резултати упитника који се тичу укључења наставног особља на факултетима Универзитета у Крагујевцу у реализацију програма континуираног образовања и садржаја истих.

Питање 4 – Да ли Вам је понуђено да предајете у било којим програмима континуираног образовања или универзитетског континуалног образовања у последњих пет година

Графикон 18: Број наставника којима је понуђено да предају у неким од програма континуираног образовања

Према подацима који су достављени од стране 44 чланова наставног особља запосленог на факултетима ДУНП, тек 23% њих је имало прилику да предаје у неким облицима континуираног образовања.

Забрињавајућа је чињеница да чак 77% њих (34 чланова наставног особља) није било понуђено да се укључе у реализацију оваквих програма.

Јасно је да наредни кораци универзитета и стратегије развоја континуираног образовања мора ићи у смеру укључења различитих профила предавача у постојеће и нове програме, како би се обогатила понуда факултета у овој области.

Ово је изазов најпре за креаторе програма, али позив професорима, истраживачима, доцентима, и слично да преузму иницијативу и буду проактивни по питању укључења у овакве програме образовања.

Оно што се из упитника не може закључити јесу разлози за овакву статистику који би могли дати јаснију слику и прецизније одредити сегменте у којима она може да се побољша.

Питање 5 - Молимо Вас да наведете називе програма на којима сте били предавач

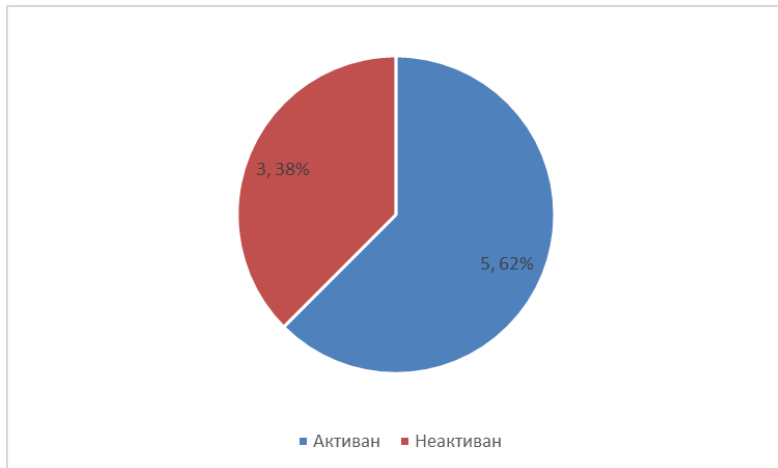
На основу података из упитника, урађена је листа програма која је подељена по областима, са подацима о броју часова, полазника и именима предавача

	Назив програма	Број часова	Број полазника	Предавач
1	Обука радника Регионалне ТВ	10	20	Едис Мекић
2	Семинар за усавршавање наставника српског и босанског језика	20	400	Надија Реброња
3	Технологија скроба и скробних модификата	16	10	Светлана Јеремић
4	Стручно оспособљавање кадрова у спорту.	160	30	Владан Милић
5	Доквалификација	1	10	Милан Декић
6	СаSA	8	3	Брахо Личина
7	Ендокрина регулација понашања животиња	6	8	Наташа Ђорђевић
8	Стручно оспособљавање кадрова у спорту.	160	13	

Од 44 мапираних чланова наставног особља, њих 10 је учествовало у неком од програма континуираног образовања. Интересантан податак је да упоређујући списак програма које нуди универзитет и одговора запосњених постоји диспропорција да су многи запослени учествовали у неким од програма континуалног образовања али приликом попуњавања упитника нису успели да их идентификују као такве. Што значи да је неопходно промовисати и подићи капацитете запослених да идентификују програме континуалног образовања као такве.

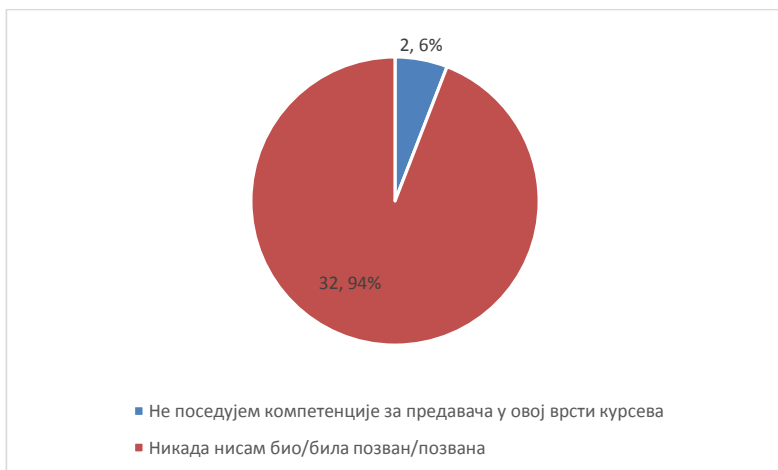
С обзиром да ДУНП има десет департмана, понуда програма се не може сматрати довољном па је у том смислу потребно предузети мере у циљу организације и реализације додатних програма.

Оно што се истиче као интересантан податак да је 62% програма од стране запослених обележено као активно, што је последица различитих одговора и различитог мапирања активности на истим програмима. Тако да је валидна статистику дата од стране ректората, док је доња статистика показатељ потребе за обуком запослених ради бољег разумевања континуалног образовања на ДУНП.

Графикон 19: Приказ активних и неактивних програма

Питање 6 – Ако нисте учествовали у програмима континуираног образовања изаберите један од разлога за то.

С обзиром да око 77% наставног особља није учествовало у реализацији програма континуираног образовања, као најчешћи разлог томе (чак 94%) наводе то што им никада нису били упућени позиви да се прикључе овим активностима.

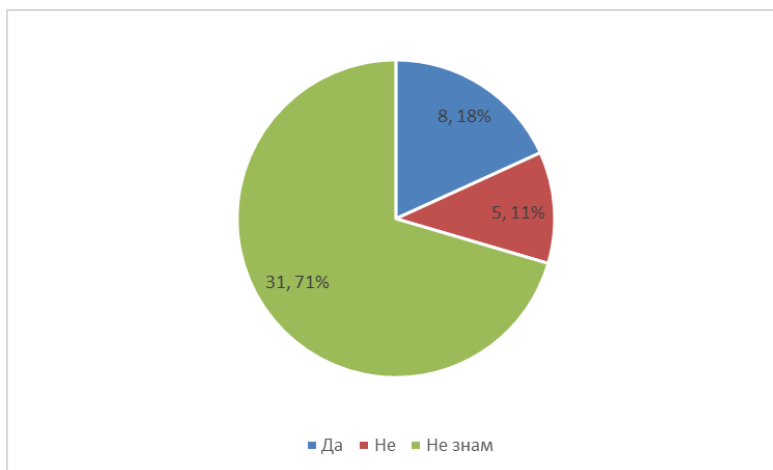
Од осталих разлога, који су статистички мање заступљени, навод се недостатак времена, неусклађеност са облашћу којом се баве, недостатак компетенција и слично.

Графикон 20: Разлози за недовољно укључење у програме континуираног образовања

Питање 7 – Да ли Ваша институција нуди неку врсту подстицаја за предаваче који учествују у програмима континуираног образовања

Као један од разлога овако малог броја професора и истраживача који су укључени у активности континуираног образовања, може се поменути и недостатак подстицаја од стране факултета за предаваче који су на овом пољу активни.

Графикон 21: Да ли Ваша институција нуди неку врсту подстицаја за предаваче

Више од половине не поседује никакве информације да ли такав систем уопште постоји на њиховим институцијама.

Од оних који располажу информацијама о оваквој врсти вредновања ангажмана професора као предавача на програмима 18% има сазнања да постоје подстицаји у виду увећања накнаде за рад или неких других врста стимулације, док 11% располаже информацијама да таква пракса не постоји на универзитету

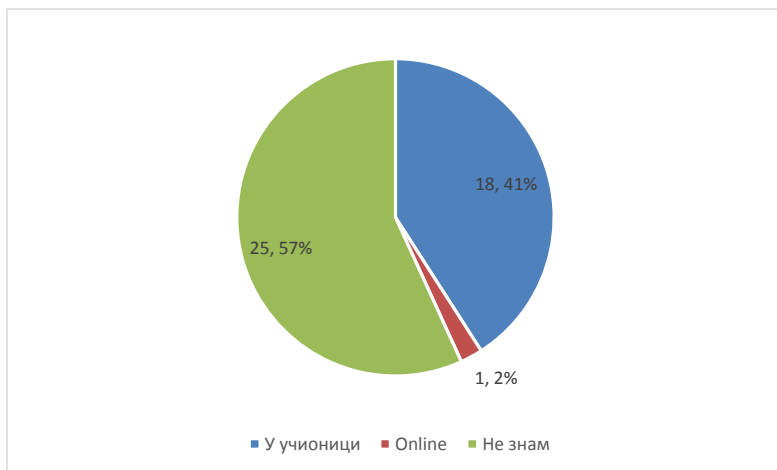
Дефинисање видљиве и транспарентне политике награђивања предавача који су активни у реализацији ових програма засигурно може допринети укључењу већег броја истих.

Питање 8 – На који начин се курсеви / радионице најчешће организују?

Највећи број горе наведених програма се организује на традиционалан начин, кроз предавања „у учионици“ користећи класичне методе.

Упркос великом технолошком напретку у смислу коришћења интернета и *online* средстава за учење, тек 3% њих се реализује на овај начин, док у комбинацији са традиционалним предавањем „у учионици“ тај проценат је незнатно већи (6%).

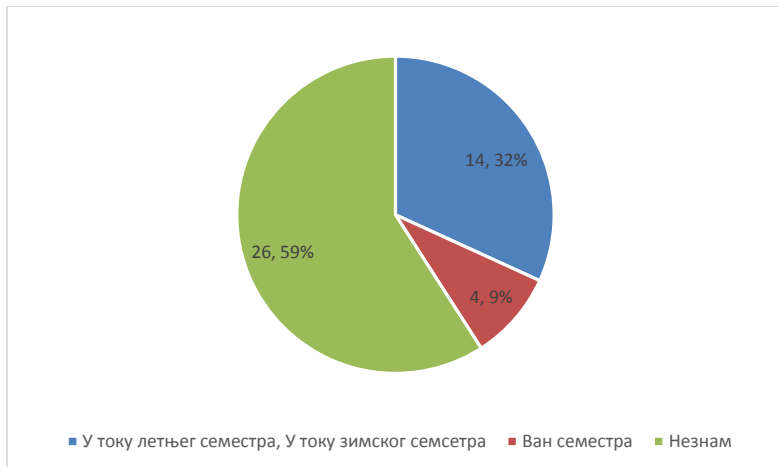
Остали програми (14%) се реализују у школама, предузећима, Центру за професионални развој, на терену и слично.

Графикон 22: Облици реализације програма

Питање 9 - У ком периоду године се организују курсеви / радионице?

Програми континуираног образовања се у највећем броју реализују у току летњег или зимског семестра, чак 59%.

Графикон 23: Период реализације програма

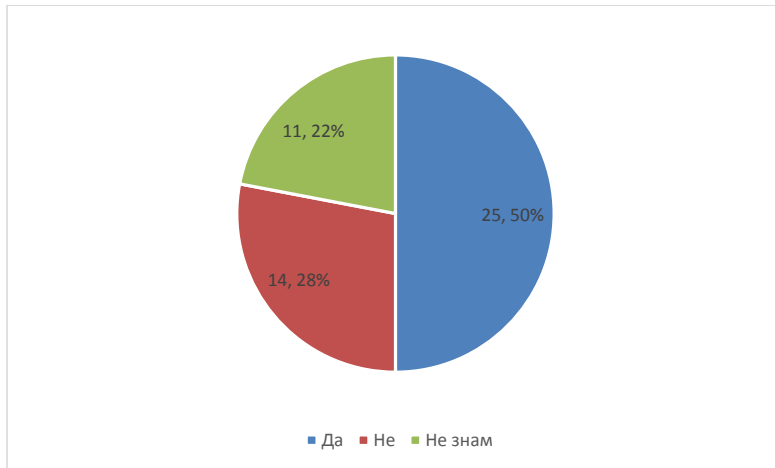
Питање 10 – У ком периоду радног времена се организују курсеви / радионице?

Већина програма континуираног образовања се реализује у периоду ван радног времена и викендима, па се таква динамика намеће као најпожељнија због обавеза учесника било да су то студенти или запослени.

Графикон 24: Период реализације програма

Питање 11 – Да ли сматрате да ови курсеви могу бити корисни и за редовне студенте

Графикон 25: Да ли су курсеви корисни и за редовне студенте

Поред осталих категорија учесника (запослени, незапослени, дипломирани, истраживачи, итд.), овакав вид образовања може бити веома користан и за редовне студенте са чим се слаже и половина испитаних(50%).

Веома мали број њих (28%) се не слаже са тим, док 22% нема став о томе.

На основу овакве структуре одговора, а имајући у виду да су на упитнике одговарали чланови наставног особља различитих звања и различитог радног искуства, створена је јасна слика да редовни студенти морају бити укључени као полазници ових програма као једна од важнијих циљних група. Стога се препоручује факултетима, али и предавачима на овим програмима, да приликом промовисања и реализације програма, више пажње посвете привлачењу овој циљној групи.

Неки од разлога наведени у прилог томе су

Неки од разлога наведени у прилог томе су

- Студенти могу да се упознају са проблемима са којима се суочавају већ запослени људи. Самим тим имају бољи увид у задужења као и изазове које носе одрешене професије.
- Студенти још у току основних студија у могућности да схвате да је процес образовања нешто што се не завршава окончањем студија, већ да тај процес добија свој пуни смисао једино уз стално се усавршавање и освајање нова знања и вештина, која су последица једне високо индустријализоване ере.
- Упознавање са значајем континуираног образовања

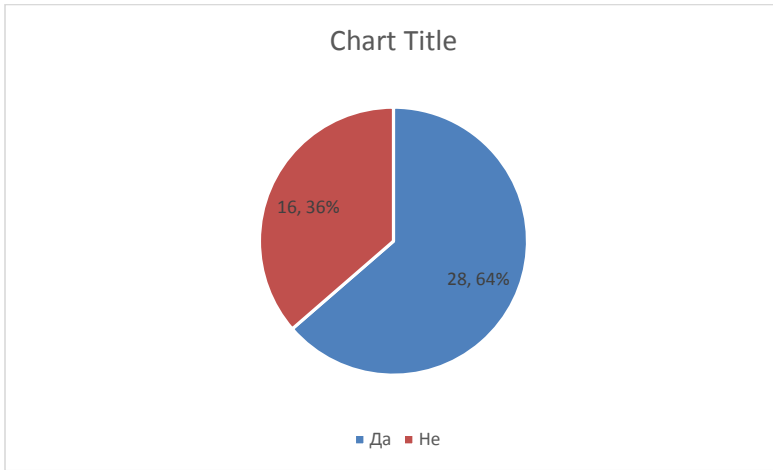
- Мотивација допунска и повећано интересовање са елементима практичне примене онога што се на курсу види
- Понављање, освежавање и проширивање знања из одређене научне или стручне области.
- Студенти различитих студијских група и занимања (који углавном у оквиру основних студија слушају предмете из уже стручне области) могли би да прошире видике учећи свима потребна знања на тему нпр. предузетништва, коришћења рачунара и сл.
- Унапредјење стручних вештина којим би се унапредила информациона и комуникациона инфраструктура и самим тим повећало пословање предузећа
- Више стечених компетенција
- Осим звања које стичу студирајући основне академске студије имају могућност и да се специјализују за одређене спортске гране сходно њиховим интересовањима
- Стицање новог искуства и вестина
- Зато што се изучава градиво које није предмет курсева на факултетима
- Поред формалног, неформално образовање је саставни дио континуираног образовања
- Развој свести и проширивање постојећих знања; подстицање креативности и реализације конкретних акција.
- Да се студенти укључе у програм континуираног образовања,

Разлози против:

- Мислим да су првенствено усмерени на потребе дошколовања или преквалификације.
- Редовним студентима је на располагању континуиран рад кроз већи број часова у оквиру предавања и вежби на којима се релизује планирани програм
- Осим звања које стичу студирајући основне академске студије имају могућност и да се специјализују за одређене гране сходно њиховим интересовањима.

Питање 12 - Да ли планирате да реализујете нове курсеве?

Развој нових курсева у наредном периоду биће приоритет мањем делу испитаних предавача (36%), док већи део не планира да реализује нове програме или курсеве.

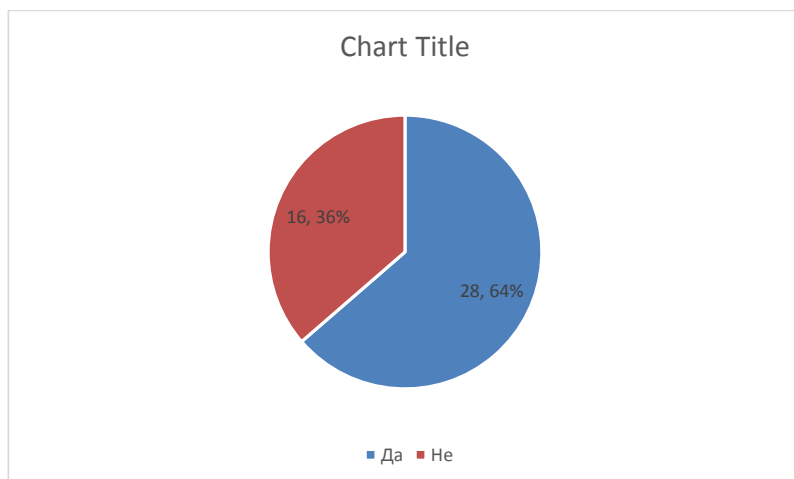

Графикон 26: Да ли планирате да реализујете нове курсеве

Више детаља о курсевима који су планирани да се реализују у наредном периоду дато је у табели испод.

	Назив програма	Број часова	Број полазника	Предавач
	Образовне технологије	10	20	Едис Мекић
	Практична примена биомеханике у ортопедији	22	До 7	Љубиша Јовашевић
	Информационе технологије у свакодневном животу	30	10-30	Жарко Барбарић
	Cisco Certified Network Associate (CCNA) Routing and Switching	40	10-15	Мирослав Павловић
	Методичка пракса (изборни курс)	20	2	jelenam52@gmail.com
	Курс за стицање звања Одбојкашки судија	15	10	Владан Милић
	Аддитивна производња	10	6	Адмир Горчевић
	Употреба и заштита рачунарских мрежа	30	15	Иван Ђокић
	Примењена органска хемија	30	5-10	Зоран Марковић
	Екологија у вртићима	6	25	Наташа Ђорђевић

Питање 13 – Да ли бисте увели област интелектуалне својине као део студијског програма или као засебан курс у оквиру континуираног образовања?

Графикон 27: Да ли бисте увели област интелектуалне својине као део студијског програма или као засебан курс

Према мишљењу већине област интелектуалне својине потребно је увести или као део студијског програма или пак као засебан курс у оквиру континуираног образовања, што говори о свести предавача о неопходности јачања капацитета у овој области нарочито за истраживаче и професоре који су суштински креатори интелектуалног капитала Универзитета у Крагујевцу.

Питање 14 – Како бисте увели област интелектуалне својине?

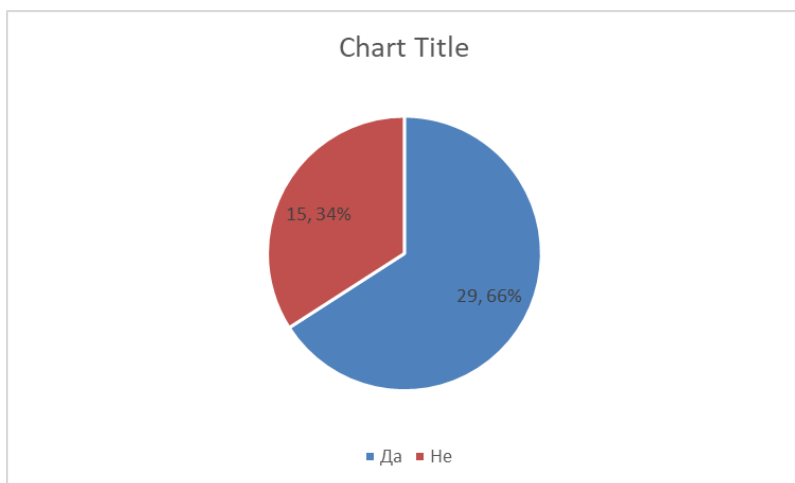
Увођење обука и курсева у области интелектуалне својине је најпожељније увести као засебан курс и оквиру континуираног образовања, према мишљењу скоро 38% испитаних.

Мања је заинтересованост за увођење овог програма као дела студијског програма (око 34%) или као део постојећег курса (око 14%).

Графикон 28: Како бисте увели област интелектуалне својине

Питање 15 – Да ли Вам је потребан додатни материјал за предавања у овој области?

Графикон 29: Да ли Вам је потребан додатни материјал за предавања у овој области

Већина испитаних сматра да постојећи материјали који су им доступни нису довољни и не задовољавају критеријуме за квалитетну реализацију предавања, те сматрају неопходним увођење додатних материјала.

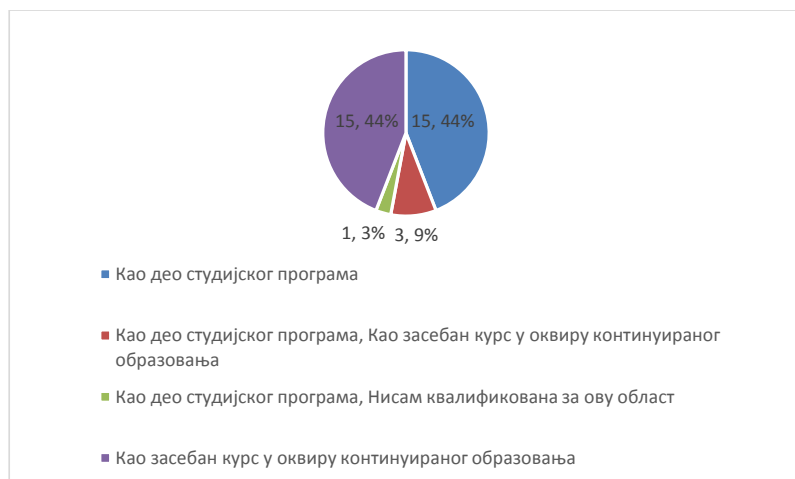
Питање 16 – Да ли бисте увели област предузетништва на вашој високошколској установи?

Графикон 30: Да ли бисте увели област предузетништва на вашој високошколској установи

На питање да ли сматрају да је потребно увести предузетништво, 61% испитаних одговорило је потврдно, док су остали сматрали или да није потребно или на њиховој институцији већ постоји ова области као посебан модул, посебан предмет или као курс.

Питање 17. Како бисте увели област предузетништва?

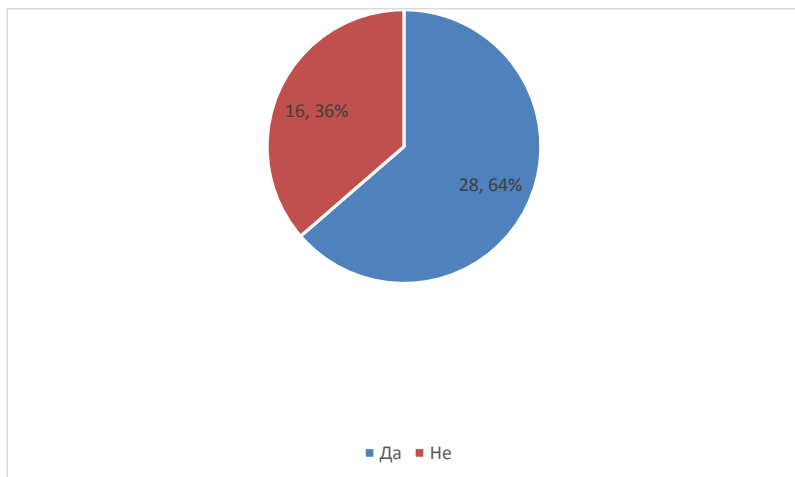

Графикон 31: Како бисте увели област предузетништва

Мишљења су подељена када је у питању начин на који се предузетништво може увести у образовање. Подједнак је број оних који сматрају да ову област треба увести као део студијског програма као и оних који сматрају да она треба бити засебан курс у оквиру континуираног образовања.

поред наведених модалитета, било је и предлога да се предузетништво уведе као факултативни предмет за оне који су заинтересовани да се додатно образују у овој области.

Питање 18. Да ли Вам је потребан додатни материјал за предавања у овој области?

Графикон 32: Да ли Вам је потребан додатни материјал за предавања у овој области

Материјали који постоје у оквиру предмета и курсева за стицање предузетничких вештина према подацима из упитника нису довољни, имајући у виду да већина сматра да је потребно обезбедити додатне материјале за предавања.

Закључци и препоруке за Универзитет у Крагујевцу

Програми континуираног образовања

У оквиру процеса мапирања активности континуираног образовања, на ДУНП је прикупљен Упитника#1 који је попуњен од стране представника управе Универзитета. Поред тога, прикупљена су и 44 Упитника#2 који су попунили професори, истраживачи и сарадници са свих департмана универзитета.

Постојање активности на континуираном образовању на ДУНП али и недовољно познавање проблематике показује да је неопходна **јасно дефинисана политика** Универзитета. То конкретно значи, дефинисање континуираног образовања као једног од приоритета и његово регулисање **кроз општа акта** Универзитета (Статути, стратегије, правилници, и слично) тамо где то до сада није био случај.

Са финансијског аспекта, треба размотрити најповољније облике финансирања програма, јер према постојећим подацима највише њих финансирају сами полазници. Како би се привукао већи број полазника који су заинтересовани за ове програме, потребно их је што је могуће више растеретити плаћања целог износа, па у том смислу се препоручује **комбиновање различитих извора финансирања** (из буџета, програма ЕУ, локалних средстава финансирања, и слично).

По завршетку већине програма, додељује се нака врста **потврде / сертификата** (о учешћу, о успешно савладаном програму са или без ЕСПБ).

На основу Упитника#1 који су попуњавали представници управа факултета у склопу Универзитета у Крагујевцу, проистиче податак да је на ДУНП 2015/2016 години реализовано 5, и да број тренутно доступних програма континуираног образовања такође 2.

Одговори на иста питања прикупљени кроз Упитник#2 који су попуњавали професори, истраживачи и сарадници запослени на ДУНП, дају потпуно другачију слику. Према овим подацима, на факултетима постоји знатно већи број ових програма, и то укупно 7 активних:

Један од начина да се објасни овако велика разлика између података прикупљених на нивоу факултета и оних који су обезбедили професори, истраживачи и сарадници јесте заправо недостатак уређеног система за прикупљање овакве врсте података на нивоу Универзитета. На ДУНП као ни на факултетима у његовом саставу не постоје **механизми за систематско и**

редовно мапирање активности континуираног образовања, ако изузмемо појединачне иницијативе у оквиру међународних пројеката.

Један од начина да се овај недостатак превазиђе јесте **увођење информатичког система/решења** за мапирање активности континуираног образовања на нивоу Универзитета и његово редовно ажурирање најновијим подацима.

Структура тог система би требало да буде таква да се обезбеди лак и јавни приступ релевантним подацима као што су:

- Назив и кратак опис програма
- На којој институцији се реализује програм
- Трајање програма
- Врста потврде која се издаје након реализованог програма
- Предавачи и њихова биографија
- Број полазника (за већ реализоване програме).

Овакав систем не мора постојати засебно, већ може бити **део постојеће интернет странице Универзитета**, на којој би се отворила посебна страница намењена искључиво за систематизацију и промоцију активности континуираног образовања.

То наводи на закључак да је потребно не само успоставити уређени систем којим ће се прикупљати подаци о развијеним, реализованим и актуелним програмима, већ да слање релевантних података буде **обавеза** сваког ко учествује у њиховом развоју и/или реализацији. Један од начина јесте да се јасно дефинише став Универзитета у вези са континуираним образовањем и да се оно декларише као један од приоритета, те да се прикупљање ових података дефинише као обавезно бар једном годишње. Поред тога, треба развити јасну **политику подстицања и мотивисања** оних који су на директан или индиректан начин укључени у развој ове области.

Дефинисање јасне политике у вези са континуираним образовањем, поред уређивања система већ постојећих програма, требало би са регулише и увођење нових. У том смислу, препоручује се **развијање јасних процедура** које ће се примењивати **за све нове програме**. Ове процедуре могу укључивати пријаву нових програма (која ће укључити опис, број бодова, сертификате, предаваче, начин финансирања), и доношење одлуке или решења о укључивању програма у постојећу понуду. Тиме би се избегло дуплирање и непланско развијање нових програма, који доводе до додатних непотребних трошкова везано за људске ресурсе, развој и реализацију ових програма.

Област интелектуалне својине

Као једна област у оквиру континуираног образовања, посебна пажња је посвећена интелектуалној својини.

ИНтелектуална својина није дефинисана као таква у актима ДУНП. Како је на нивоу ДУНП израда правилника о управљању интелектуалном својином у својој завршној фази, очекује се да ће се у кратком року овај **правни оквир усвојити**.

Ситуација је ипак нешто боља када се говори о присутности ове теме у студијским програмима, било као засебан предмет било у оквиру постојећих предмета, јер на департаментама постоје студијски програми који у себи у неком облику обрађују област интелектуалне својине.

Узевши ове податке у обзир, препорука је да се учине додатни напори и да се интелектуална својина укључи у што већи број наставних програма, било кроз **увођење у општа акта** било кроз **олакшице и додатно усавршавање за наставно особље** које укључује ову област у своје предмете.

Област предузетништва

Када говоримо о предузетништву као о теми коју треба укључити у образовање, ситуације је нешто повољнија него код области интелектуалне својине, али углавном важе сличне препоруке.

НБа департману за економске науке је предузетништво укључено као посебан предмет на студијским програмима. Међутим предузетништво као тако и ако се изучава на другим департаментама изучава се искључиво као део предмета и у малом обиму.

Да би се постигао дугорочни ефекат креирања предузетничког духа младих, потребно је **постићи консензус и подићи ниво свести** о важности ове теме за професионални развој студената и истраживача, али пре свега јасно дефинисати став факултета да се један део образовања и истраживања усмери у том правцу.

Било да се ради о једној или другој области, подизање свести о неопходности промена и увођењу новина (област интелектуалне својине, предузетништво, и слично) у образовању је нешто што треба посматрати дугорочно, и на чему треба методички радити у наредном периоду.

Учесталије акције **промоције и информативни догађаји** су свакако један од начина да се то постигне, али уз пуну подршку и препознавање од стране самих институција, а не као резултат индивидуалних напора.